

ZELFCENSUUR

‘Dialogo’ en de ‘rol van de journalistiek’, dat waren de twee thema’s waarom het debat draaide dat de vrijdag 30 september werd gehouden in de Commissarissenkamer van het Onderwijsmuseum in Dordrecht.

Het oorspronkelijke onderwerp ‘Zeg dat nu maar niet’, zelfcensuur in krant en klas verdween al snel uit zicht omdat volgens de benaderde journalisten daarvan bij de media geen sprake zou zijn. Volgens anderen is er wel degelijk zelfcensuur – bewust of onbewust – maar wordt er niet over gepraat vanwege ongemak over het onderwerp. Ook was het lastig praten omdat voor zover bekend naar het onderwerp ‘zelfcensuur’ geen onderzoek is gedaan.

Volgens een van de inleiders, Leon Meijs van de Stichting School en Veiligheid, zouden in het onderwijs alle onderwerpen bespreekbaar zijn. Voor hem gaat het vooral om de ‘dialogo’ en de om de ‘manier waarop lastige onderwerpen worden benaderd’. Meijs kwam met een stappenplan waarmee leerlingen kunnen worden benaderd: waarom heb je die mening, waar komt die vandaan, wat zouden de gevolgen zijn van jouw houding. Als voorbeelden werden genoemd de houding van leerlingen tegenover LHBTQ+ en tegenover de onthoofdingen van journalisten in Syrië. Meijs pleitte ook voor begrip tegenover leerlingen die het moeilijk vinden onderwerpen aan te kaarten: ‘De woorden die jij nu kiest zijn uitsluitend, dus die moet je niet gebruiken. Maar wat jij vindt is wel belangrijk. Wil je hier iets meer over vertellen?’

Dialogo was ook het kernbegrip bij Ismail Aghzanay, docent van het jaar 2021. Hij vatte zijn betoog in één zin samen: ‘Een mens heeft twee oren maar maar één mond. Misschien zouden we daarom wat meer moeten luisteren en wat minder moeten praten’.

Meijs wees op sluimerende spanningen binnen de samenleving. ‘Nederlanders, ook journalisten, hebben te vaak onvoldoende idee bij wat er leeft bij groepen in de samenleving. Daar komt volgens hem nog eens bij dat journalisten zich ‘onvoldoende bewust zijn van de effecten van wat ze schrijven’.

Hierbij ging het onder andere over de kop ‘School zet radicaliseringsexpert in’, een kop die volgens Meijs meteen een stempel op die school zet. Volgens een deel van de aanwezigen was er niets mis met de kop: de school zette toch een radicaliseringsdeskundige in.

Volgens een van de andere inleiders, Hans Nijenhuis, oud-hoofdredacteur van het *AD*, is zijn krant wel degelijk behoedzaam bij het maken van koppen. Als voorbeeld noemde hij een kop: ‘Migranten falen bij toets’, die werd veranderd in ‘Migranten zakken voor toets’. Kritiek vanuit de zaal dat sensationele koppen de voorkeur hebben omdat die de meeste ‘kliks’ opleveren pareerde hij met de vaststelling dat niet alleen naar het aantal ‘kliks’ wordt gekeken maar ook wat de leestijd is van een artikel.

Nijenhuis noemde nog een voorbeeld hoe het in de journalistiek mis gaan. Nadat een leerling een docent zou hebben mishandeld meldde zijn krant aanvankelijk dat de school een ‘onderzoek’ zou instellen, terwijl de school alleen had laten weten ‘de zaak te zullen uitzoeken’. ‘Iets heel anders’, aldus Nijenhuis.

De belangrijkste rol van de journalistiek is volgens Nijenhuis ‘informereren’, waar voor het *AD* nog een keer het belang van emotie bijkomt. Wat het eerste betreft kreeg hij bijval van een van de journalisten in de zaal. ‘Mijn rol als journalist is de lezer te informeren, als ik een bijdrage wil leveren aan de maatschappij doe ik dat wel ergens anders’.

Een mening die niet werd gedeeld door Fifi Schwarz, producent Nieuwswijsheid bij Beeld en Geluid. Zij ziet wel degelijk een rol voor 'constructieve journalistiek', een benadering waarbij het niet alleen gaat om conflicten en problemen maar ook om oplossingen. Olie op de golven, in plaats van olie op het vuur.

Zij pleitte verder voor meer inzicht in de werkwijze van journalisten en voor terughoudendheid bij de media. 'Niet alles wat gepubliceerd kan worden hoeft ook te worden gepubliceerd'. 'kijk niet alleen naar wat je niet meer mag zeggen, maar naar hoe je iets ook anders kan zeggen.'

Het debat werd afgesloten met een gesproken column door Sofie van de Vaart, onderwijscolumnist van *Trouw*.